

Kurdistan Region - IRAQ
Ministry of Higher Education &
Scientific Research
Salahaddin University

Course Book

کۆلیژی ئاداب

بهشی دهروونزانی - قۆناغی دووهم

ناونیشانی کۆرس

فەلسەفە

(Philosophy)

م. دیار عبدالباقی خلیل

وانه بیژ

Kurdistan Region - IRAQ
Ministry of Higher Education &
Scientific Research
Salahaddin University

بابەت	فەلسەفە
سالی خویندن	2025-2024
مامۆستای بابەت	م. دیار عبدالباقی خلیل
کۆلیژ بەش	ئاداب - فەلسەفە
پەیوەندی	Email: diyar.khalil@su.edu.krd Mob: 0750 424 14 94
ریخەری دنیایی جۆری بەش	

خشتهی کاتی خویندن

کاتی خویندن	یهک شەممە: ۱۰:۳۰-۱۱:۳۰	۱۱:۳۰ - ۱۲:۳۰
-------------	------------------------	---------------

نمرە

لەسەر خویندکار پێویستە (۲) تاقیکردنەوە ئەنجام بدات لە ماوەی سالی خویندن، ھەر وەھا لەگەڵ ئامادەبوون، بەشداری روژانە و ئەرکی ماله‌و، پێشکەشکردنی راپۆرت، سمینار لەم سمیستەرەدا: - تاقیکردنەوەی یەکەم: ۱۰ نمرە - تاقیکردنەوەی دووهم: ۱۰ نمرە - چالاکي (راپۆرت و سمینار): ۱۰ نمرە - ئامادەبوون و ئەرکی ماله‌و: ۱۰ نمرە تاقیکردنەوەی کۆتایی سال: ۶۰ نمرە
--

کورتەیکە لەبارەي بابەتەکەو

فەلسەفە ھەر وەک ھەمیشە دەگووتریت "دایکی زانستەکان". گوومان لەویدا نییە فەلسەفە و دەروونزانی دوو بابەتی لێکدانە براون، کەسێک بێیەوێت لە کایەي فەلسەفە سەرکەوتوو بیت بە دنیایی پێویستی بە دەروونزانییە و بە پێچەوانەشەو دەرووناسی سەرکەوتوو کەسێکە شارەزای بواری فەلسەفە بیت. ھەر وەک چۆن زۆربەي دەروونزانان فەیلەسووف بوونە یان لەوکایەیدا شارەزایی تەواویان ھەبوو.
زانینی ماھییەت و ریباز و میتودە فەلسەفییەکان لەلایەک و بیروبوچوونی فەیلەسووفان لە درێژەي رەوتی میژووی فەلسەفە لەلایەکی دیکە زەرورەتیکن لەمەر خویندنی دەرووناسی؛ بەتایبەت گەر جەخت و فۆکەس بکریتە سەر ئەو بەھاو و چەمک و شرۆڤانەي بەلای دەروونناسیدان.

Kurdistan Region - IRAQ
 Ministry of Higher Education &
 Scientific Research
Salahaddin University

فەلسەفە	ناوی کۆرس
دوو کاتژمێر	ژ. کاتژمێرهکان له ههفتهیهک
	ژ. یهکهکان
<p>۱- شارەزایی لهبارەى فەلسەفە و ئامانج و بابەتەکانى و پەيوەندى بە دەروونزاییهوه.</p> <p>۲- ئامادەکردنى خویندکار (مامۆستای داهااتوو) وهک شارەزاییهکی فەلسەفە، بۆئەوهى بتوانیت پرسىار و رهخنهى ژیرانه بگرییت و بهلگهخووازانه گووتهکانى ساغ و پشتراست کاتهوه.</p> <p>۳- راستکردنهوهى ئەو ههله و بیریکردنهوه نهینیانهى دهبارەى فەلسەفە هه ن له نیو هزر و کۆمهلگای کوردیدا.</p> <p>۴- ئاشناکردنى قوتابیان به پرس و کیشه فەلسەفیهکان و رهوهندى میژووی فەلسەفە و تیروانینه دەروونیهکانى ئەم فەیلەسووفانه.</p>	ئامهنجى بابتهکه

ئاوتلاینی هه‌فتانه‌ی فه‌لسه‌فه ٢٠١٩-٢٠٢٠

بابه‌ته‌کان	ژ. هه‌فته
- کورته‌یه‌ک له‌باره‌ی بابته‌کان و گرنگییه‌که‌ی. به‌شی یه‌که‌م: فه‌لسه‌فه چیه‌؟	١
یه‌که‌م: واتای چه‌مکی فه‌لسه‌فه و پیناسه‌ی فه‌لسه‌فه	٢
دووه‌م: لق و قوناغه‌کانی فه‌لسه‌فه	٣
سێیه‌م: گرنگی ئه‌م بابته	٤
چواره‌م: په‌یوه‌ندی فه‌لسه‌فه و ده‌روونزانی	٥
پینجه‌م: فه‌لسه‌فاندن	٦
١: بوون به‌خود ٢: دوورکه‌وتنه‌وه له‌دوگماتیزم	٧
٣: کاره‌ساتی لاسایی کردنه‌وه ٤: مۆنیزم و ئه‌نتی پلۆرالیزم	٨
٥: ئاره‌زوو باوه‌ری ٦: وه‌همگه‌رایی	٨
• شه‌شه‌م: پیش فه‌لسه‌فه و زه‌مینیه‌ی په‌یدا بوونی فه‌لسه‌فه	٩
1. ئه‌فسانه	١٠
2. ئایین	١٠
به‌شی دووه‌م: پیداجوونه‌وه‌یه‌ک به‌میژووی فه‌لسه‌فه (پیش سوکرات)	11
1. له‌دایکبوونی فه‌لسه‌فه و یه‌که‌مین فه‌یله‌سوف (تالیس)	١٢
2. پیتاگۆراس و تیروانینه‌کانی ده‌رباره‌ی ده‌روونی مرۆف	١٢
پاش سوکرات	13
1. سوکرات و روانینی ده‌رباره‌ی خو‌ناسین	14
2. ئه‌فلاتون دارشتنی شاری نمونه‌یی له‌سه‌ر بنه‌مای که‌سایه‌تی مرۆف	١٥
3. ئه‌رسقو دابه‌شکاری بۆ ده‌روونی مرۆف و تیروانینه‌کانی ده‌رباره‌ی ره‌فتاری مرۆف	16
4. قوتابخانه‌ی چیژگه‌رایی ئه‌پیکۆریزم	16
به‌شی سێیه‌م: فه‌لسه‌فه‌ی سه‌ده‌کانی ناوه‌راست (ئۆگۆستین به‌نموونه)	17
به‌شی چواره‌م: ده‌ستپێکی فه‌لسه‌فه‌ی نوێ	17

1. رینی دیکارت له گومانهوه بو دنیایی	18
2. تیروانینهکانی تۆماس هۆبز دهربارهی مرۆف	19
3. رۆسو و پهروهردهی سروشتیانهی مندال	20
4. دیتفید هیۆم و بنه ماکانی دهروونشیکاری	21
5. کانت: رهخنهکانی له ژیر و دابینکردنی بنه مای رههایی بو ئاکار	22
1. هیکل: فینۆمینۆلۆژیای رۆح	23
نیچه: نهیلیزم - فهلسهفههی هیز	24
میشل فۆکو: میژوویی شییتی	25
ئهلپیرت کامۆ: بیهوودهیی: سبزیف	26
ریبازی پراگماتیزم (ئامانجخواری)	27
	28